

Samfunnsviter dr. philos Dagrunn Grønbech

Publisert i Kvinnesak.no 28.11.16.

Torild Skard: En vokter av kvinnesaken.

Om Torild Skard kan vi si at hun fra barnsben har stått på barrikadene for å fremme kvinner og barns rettigheter. Allerede i 12-års alderen rådførte hun seg med sin mor om det var mulig å være tillitsvalgt i skoleklassen, på tross at hun var jente, slik guttene hadde sagt. Senere i livet skulle denne kvinnen bli både Stortingsrepresentant og Norges første kvinnelige lagtingspresident. Torild Skard har også markert seg gjennom internasjonalt arbeid som direktør for kvinnespørsmål i UNESCO, som assisterende utenriksråd og ekspedisjonssjef i departementet for utviklingshjelp og i utenriksdepartementet.

Barndom og oppvekst

Torild Skard ble født 29. november 1936. Selv om hun vokste opp i de harde 1930-årene og i krigsårene, var hun beskyttet i en sterk familie omgitt av foreldre som Sigmund Skard og barnepsykologen Åse Gruda Skard, begge markante personer både innen psykologi, litteratur, politikk og framtreddende innen samfunnsdebatten. Hennes morfar Halvdan Koht, var historiker og utenriksminister i Johan Nygaardsvolds Arbeiderpartiregjering i årene 1935-1940. Tvillingsøsteren Målfrid Grude Flekkøy ble kjent som verdens første barneombud 1981 under regjeringen Gro Harlem Brundtland.

Torilds far, Sigmund som ble landets første professor i amerikansk litteratur, flyktet med sin familie til USA i 1940. Her bodde de i Washington til i 1945. Disse årene fikk betydning for å lære seg å snakke i forsamlinger som i skoleklassen og dessuten hevde seg sosialt. Erfaringen fra Amerika skulle komme godt med når hun som voksen kvinne i etterkrigsårene skulle bli en markant kvinnesakskvinne, forsker og partimedlem på venstresiden i politikken på nasjonalt nivå. Torild har fortalt at hun i barneårene og etter at familien hadde flyttet tilbake til Norge, kunne oppleve å bli ertet både for sin amerikanske aksent, at hun snakket samnorsk og at morfaren hadde vært utenriksminister da krigen startet. Etter tilbakekomsten fra USA opprettet mor Åse familieråd der det ble holdt regelmessige møter, også med far til stede. Arbeidsoppgaver i heimen skulle fordeles rettferdig. Dersom foreldrene fikk lønnspålegg, skulle også barna få mer i ukepenger. I oppveksten var det naturlig at jenter skulle kunne hevde seg på likefot med gutter og at de skulle ta utdanning. Torild utdannet seg til lærer og ble senere psykolog.

Politisk engasjement

Torild Skard begynte tidlig sin politiske karriere. I 19-års alderen ble hun medlem i Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF) og Sosialistisk Studentlag der hun også ble leder i 1959. Hun var i lengre periode leder av studenttinget ved Universitetet i Oslo. I 1958 engasjerte hun seg i avisen *Orientering* som var en avis for venstresiden i norsk politikk, men som i 1975 inngikk i avisen *Ny Tid* og ble et partiorgan for Sosialistisk Venstreparti (SV). I avisen ble hun medlem av redaksjonskomiteen og ble en av de få markante kvinnelige skribenter på 1960-tallet, der hun arbeidet for å få inn mer kulturstoff og bredere sosial vinkling av temaene. Torild Skard ble en av de mest sentrale personer i Sosialistisk Folkeparti (SF) som ble etablert i 1961 og som altså i 1975 ble Sosialistisk Venstreparti (SV). I årene 1962-63 var hun sekretær for SFs stortingsgruppe. Fra 1965-1969 var hun vararepresentant for samme parti på Stortinget for Oslo. Ved kommunevalget i 1971 ble det mobilisert for å få flere kvinner inn i kommunestyrene, en aksjon som ble kalt kvinnekuppet. Torild Skard ble valgt inn med best stemmer for sitt parti i Oslo kommune. I årene 1973-1977 ble hun valgt som stortingsrepresentant for SV i Akershus. I Stortinget ble hun i 1973 valgt som Norges første lagtingspresident og valgt som nestleder for Justiskomiteén. I stortingsperioden arbeidet hun aktivt for kvinners rettigheter gjennom likestillingsloven og var engasjert for å få en abortlov

som kom i 1978. Torild Skard arbeidet for miljøvern i en tid for dette tema var lite framme i samfunnsdebatten. Sin tid som politiker har hun omtalt som at mange av hennes mannlige kollegaer antakelig ikke skjønte hennes kamp for likestilling og at de i mange tilfeller ble rådløse. Dette i tillegg at de eldste mennene kanskje egentlig bare ønsket å skyve henne ut av politikken og til kjøkkenbenken.

Forskningsoppgaver og internasjonal arbeid

Etter perioden som stortingsrepresentant, ble Torild Skard forsker ved Arbeidspsykologisk institutt i årene 1978-1984 for deretter en 2-års periode som direktør for kvinnespørsmål i Unesco. Hun arbeidet som ekspedisjonssjef for multilateral avdeling i Departementet for utviklingshjelp og for samme avdeling i 1986-1991 i Utenriksdepartementet. I 1991-1994 var hun assisterende utenriksråd for bistand etterfulgt av stillingen som regionaldirektør for Vest- og Sentral-Afrika med ansvar for FN's barnefond Unicef arbeid i flere land. I 23 land fikk hun ansvaret for å bygge og etablere skoler og helsetjenester for mor og barn. I denne perioden bodde Toril Skard i mer enn fire år på Elfenbenskysten. Dette arbeidet ga mange erfaringer som kom godt med i stillingen hun deretter fikk som spesialrådgiver i Utenriksdepartementet. De siste årene før Toril Skard ble pensjonist, arbeidet hun som seniorforsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt. På bakgrunn av sine engasjement i fra det afrikanske kontinentet, skrev hun boka *Maktens kvinner* som ble utgitt i 2012. Dette er en bok om topp-politikere fra hele verden og som er oversatt til mange språk.

Foreningsvirksomhet

Etter oppholdet på Elfenbenskysten giftet Torild Skard seg med sin samboer gjennom mange år, Kåre Øistein Hansen. Han hadde bakgrunn som fagforeningsleder i forbundet Jern og metall i LO (Landsorganisasjonen i Norge). Paret møttes gjennom politikken. Torild beskriver ektemannen som varm og omsorgsfull og annerledes enn mange av de menn hun har møtt med akademisk bakgrunn, og dessuten som en mann som har vist respekt for hennes egen akademiske skoleing.

Torild Skard hadde vervet som leder i Norsk Kvinnesaksforening (NKF) fra 2006-2014 og hvor hun i 2012 ble æresmedlem. Fortsatt er hun aktiv med debattinnlegg tilknyttet foreningens arbeid. Listen over hennes tillitsverv og medlemskap er svært lang. Hun var medlem av undervisningsutvalget ved Universitetet i Tromsø i en tidlig startfase der hun også jobbet som universitetslektor i perioden fra 1972-1978.

Torilds har hatt et stort engasjement for kvinner og barn og har hun hatt stor betydning for å trygge levekårene for de som selv ikke har greid å heve sin stemme.

Utmerkelser

Torild Skard er hedret som kommandør av St. Olavs Orden i 2012 for sin innsats for kvinner og barns rettigheter. I 1998 ble hun utnevnt som kommandør av den senegalesiske Løveordenen med en utmerkelse overlevert av Senegals president. I Stortinget henger et maleri av Torild Skard, malt av Sonja Krohn. I 2015 fikk hun Bestemødre for fred sin ærespris. I sitt arbeid og virke har Torild Skard høstet stor respekt for sitt engasjement, vidsyn og sin store kunnskapsforståelse og fornuft. Hun har alltid vært aktiv talskvinne ikke minst for å fremme de svakes rett, og ikke minst er hun en svært produktiv og forfatter med god, klok og skarp penn. I anledning sin 80-års dag ble hun hedret av Norsk Kvinnesaksforening.

Litteratur:

Torils Skard (1981): *Hverdagen på Løvebakken*. Oslo. Gyldendal. Torild Skard (2012) *Maktens kvinner: Verdens kvinnelige presidenter og statsministre 1960-2010*. Oslo.

Universitetsforlaget. Kari Gjerstadberget (2015) *Hundre kvinner* (s. 350-356). Trondheim.
Museumsforlaget. Norsk biografisk leksikon (nettbasert).